

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NUTARIMO „DĖL KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOS STIPRINIMO IR PLĖTROS PROGRAMOS PATVIRTINIMO“ PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo 5 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo 18 straipsnio 2 dalimi ir Ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. XII-724 „Dėl Ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo plano patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. gruodžio 22 d. nutarimo Nr. XIV-1734 redakcija), 3 punktu, parengtas Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Krašto apsaugos sistemos stiprinimo ir plėtros programos patvirtinimo“ projektas (toliau – Projektas), kuriuo siekiama patvirtinti Krašto apsaugos sistemos plėtros ir stiprinimo programą (toliau – Programa).

Programa peržiūrėta ir atnaujinta atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo tvirtinamos Nacionalinio saugumo strategijos (Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. gruodžio 16 d. nutarimas Nr. XIV-795 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“) ir Valstybės ginkluotos gynybos koncepcijos (Valstybės gynimo tarybos 2023 m. rugpjūčio 1 d. nutarimas Nr. V-46S „Dėl Valstybės ginkluotos gynybos koncepcijos“) pakeitimus.

Programa apima ir esminių 2022 m. liepos 15 d. pasirašyto Lietuvos Respublikos Seime atstovaujamų politinių partijų susitarimo dėl Lietuvos nacionalinio saugumo ir gynybos artimiausio laikotarpio sustiprinimo sprendimų įgyvendinimą. Programa taip pat atnaujinama, nes daugelis numatytų priemonių jau įgyvendintos, o ambicijų lygis ir toliau plėtoti bei stiprinti krašto apsaugos sistemą (toliau – KAS) išlieka.

Programa taip pat peržiūrėta siekiant atspindėti Nacionalinio pažangos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“ (toliau – NPP), 10 strateginį tikslą („Stiprinti nacionalinį saugumą“) ir uždavinius (10.1 uždavinį „Stiprinti Lietuvos kariuomenės kovinę galią ir atgrasymo potencialą“, 10.3 uždavinį „Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms atakoms bei informuotumą ir pasirengimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietinam pasipriešinimui“ ir 10.5 uždavinį „Stiprinti kibernetinį saugumą ir gynybą“), įgyvendinančius Nacionalinę saugumo strategiją, ir nustatyti jų įgyvendinimo prioritetus bei kryptis.

Programa atitinka Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo (toliau – SVĮ) 8 straipsnio 1 punkto b papunktyje nustatytą ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų esmę. Pažymėtina, jog vadovaujantis SVĮ 13 straipsnio 1 dalimi sprendimų dėl planavimo dokumentų rengimo priėmimo, aplinkos analizės, planavimo dokumentų rengimo, tvirtinimo, įgyvendinimo, stebėsenos, vertinimo ir atsiskaitymo už pasiektus rezultatus tvarką, strateginio valdymo sistemos dalyvių, dalyvaujančių priimanč sprendimus dėl planavimo dokumentų rengimo, atliekant aplinkos analizę, rengiant, tvirtinant ir įgyvendinant planavimo dokumentus, atliekant stebėseną, vertinant rezultatus ir atsiskaitant už pasiektus rezultatus, teises ir pareigas nustato šis įstatymas, išskyrus šiame įstatyme nurodytas išimtis, o detalizuoja Strateginio valdymo metodiką, kuria strateginio valdymo sistemos dalyviai vadovaujasi tiek, kiek tai neprieštarauja kitiems strateginio valdymo sistemos dalyvių veiklą reglamentuojantiems įstatymams ir tiesiogiai taikomiems Europos Sąjungos teisės aktams. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Strateginio valdymo metodikos patvirtinimo“ patvirtintos Strateginio valdymo metodikos 96 punktu, Ilgalaikę valstybinę saugumo stiprinimo programą sudaro Strateginio valdymo įstatymo 8 straipsnio 1 punkte nurodyti elementai, taip pat kiti elementai, kurių reikia Nacionalinio saugumo strategijai įgyvendinti Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo 5 straipsnyje nustatyta tvarka. <...> Valstybės saugumo ir gynybos srityje rengiamoje ilgalaikėje valstybinėje saugumo stiprinimo programoje numatytos pažangos ir (arba) tęstinės veiklos priemonės, kurios prisideda prie NPP nustatytų strateginių tikslų ir pažangos

uždavinių įgyvendinimo, gali būti planuojamos pagal ilgalaikės valstybinės saugumo stiprinimo programos valdytojo (tą programą rengusios ministerijos ar Vyriausybės kanceliarijos (toliau – ilgalaikės valstybinės saugumo stiprinimo programos valdytojas) nustatytą tvarką, kurioje turi būti numatytas ilgalaikio poveikio tęstinės veiklos išlaidoms įvertinimas. Tarpinstitucinio Programos derinimo metu buvo sutarta, kad KAM asignavimai nebus skirstomi į pažangos ir tęstinės veiklos kategorijas, todėl Programa bus įgyvendinama tęstinėmis priemonėmis, finansuojamomis tęstinės veiklos lėšomis.

Projekto tikslas – pristatyti glaustą KAS aplinkos analizę, nustatyti NPP uždavinių, kurie atitinka valstybės saugumo ir gynybos veiklos sritį ir už kurių įgyvendinimą ir poveikio rodiklių pasiekimą atsakinga yra paskirta Krašto apsaugos ministerija, įgyvendinimo prioritetus ir įgyvendinimo kryptis, daugiausia dėmesio skiriant svarbiausiai KAS institucijai – Lietuvos kariuomenei, taip pat pagrindinius veiksmus, reikalingus KAS bendradarbiavimui su institucijomis, kurios karo atveju būtų priskirtos prie ginkluotųjų pajėgų, užtikrinti.

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projektą parengė Krašto apsaugos ministerija. Tiesioginė rengėja – Krašto apsaugos ministerijos Gynybos planavimo departamento (direktorė Giedrė Statkevičiūtė, tel. 8 706 80 651, el. p. giedre.statkeviciute@kam.lt) Plėtros skyriaus (vedėja Laima Petrauskaitė, tel. 8 706 80 782, el. p. laima.petrauskaite@kam.lt) patarėja Agnė Kilimonė (tel. 8 706 80 829, el. p. agne.kilimone@kam.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami projekte aptarti teisiniai santykiai

Krašto apsaugos sistemos plėtros programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. X-743 „Dėl Krašto apsaugos sistemos plėtros programos patvirtinimo“, nustatyti ilgojo laikotarpio KAS plėtros tikslai, uždaviniai ir prioritetai, daugiausia dėmesio skiriant svarbiausiai KAS institucijai – Lietuvos kariuomenei. Šiame dokumente taip pat nustatyti pagrindiniai KAS bendradarbiavimo su institucijomis, kurios karo atveju būtų priskirtos prie ginkluotųjų pajėgų, uždaviniai. Krašto apsaugos sistemos plėtros programos įgyvendinimo laikotarpis 2019–2028 m., jos turinys remiasi 2018–2019 m. buvusiomis aktualiomis strateginėmis nacionalinio saugumo ir gynybos politikos kryptimis.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Programoje pateikiama aktuali KAS aplinkos analizė, NPP uždavinių įgyvendinimo prioritetai bei kryptys, kurias detalizuoja atnaujintos priemonės, apimančios tolesnius ilgalaikių modernizacijos projektų etapus bei pastangas didinti valstybės ir visuomenės atsparumą, taip pat nustatyti pagrindiniai veiksmai, reikalingi KAS bendradarbiavimui su institucijomis, kurios karo atveju būtų priskirtos prie ginkluotųjų pajėgų, užtikrinti. Siekiant išlaikyti vieningą požiūrį į nacionalinio saugumo stiprinimą, KAS plėtros uždaviniai atitinka NPP nustatytus uždavinius. Programos pavadinimą siūloma tikslinti atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo 5 straipsnio 1 dalies nuostatą, pagal kurią Nacionalinio saugumo strategijai įgyvendinti rengiamos ilgalaikės valstybinės saugumo *stiprinimo* programos. Programos įgyvendinimo terminas – 2023–2030 m. – siejamas su NPP trukmės pabaiga (2021–2030 m.). Atsižvelgiant į numatomą gynybos finansavimo lygį ir projektų apimtį, Programoje dalies identifikuotų ginkluotės, technikos ir įrangos įsigijimo projektų įgyvendinimo pabaigos terminai yra vėlesni nei pačios Programos įgyvendinimo terminas. Šie esminiai projektai būtų užbaigti iki 2030 m., skyrus papildomą finansavimą virš numatomo bendro gynybos finansavimo lygio (2,52 proc. BVP). Šių projektų įgyvendinimo rezultatai Programos įgyvendinimo pabaigoje atspindėti Programos 2030 m. vertinimo rodiklių reikšmėse.

Siekiant užtikrinti Programos nuostatų įgyvendinimo kontrolę, Programos 1 priede pateikiamas atnaujintas vertinimo rodiklių sąrašas su aktualiomis reikšmėmis.

Programos 2 priede pateikiamos detalizuotos KAS asignavimų didinimo projekcijos bei bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) ir Krašto apsaugos ministerijos asignavimų prognozės 2023–2030 m. Programos turinys parengtas darant prielaidą, kad visu jos įgyvendinimo laikotarpiu KAS finansavimas sudarys 2,52 proc. BVP, papildomai skiriant asignavimus Nacionalinės divizijos karinio vieneto pajėgumo steigimui bei infrastruktūros, reikalingos NATO sąjungininkų pajėgų didinimui Lietuvoje iki brigados lygmens užtikrinti, vystymui, taip paspartinant šių projektų įgyvendinimą. Pagal Laikinojo solidarumo įnašo įstatymą planuojamos surinkti lėšos yra vienas valstybės biudžeto pajamų šaltinių. Šios lėšos būtų naudojamas NATO brigados infrastruktūrai Rūdninkuose. Vis dėlto pabrėžtina, jog tokios lėšos būtų naudojamos tik laikinai, t. y. 2023–2025 m., ir pagal Karinio mobilumo transporto ir karinės infrastruktūros projektų priežiūros komisijos patvirtintą sąrašą sudarytų apie 230 mln. Eur arba iki trečdalis visų reikiamų lėšų NATO brigados infrastruktūros projektui įgyvendinti. Vertinant pasikeitusias geopolitines aplinkybes ir besitęsiančią Rusijos karinę invaziją į Ukrainą, 2,52 proc. BVP gynybos finansavimas yra laikytinas minimaliu ir nepakankamu.

Programa padės pagrindus trumpojo ir vidutinio laikotarpio KAS planavimo dokumentams rengti.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto teisės akto pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas teisės aktas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Projektas nesusijęs su kriminogenine situacija ir korupcija.

7. Kaip teisės akto įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Verslo sąlygoms ir jo plėtrai projektas įtakos neturės.

8. Ar projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Teisės akto inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Įstatymų ar jų pakeitimų priimti nereikės.

10. Ar projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Naujų sąvokų ar terminų nėra nustatoma.

11. Ar projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projekto nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu projektui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų – kas ir kada juos turėtų priimti

Vadovaujantis Programos 30 punkto nuostata, Programa įgyvendinama vykdant Vyriausybės tvirtinamus veiksmų planus – krašto apsaugos sistemos 2023–2030 metų projektų, susietų su Lietuvos kariuomenės pajėgumais, planą bei 2023–2030 metų personalo komplektavimo planą. Minėti veiksmų planai prieš tvirtinant suderinami su Seimo Nacionalinio saugumo ir

gynybos komitetu. Programa toliau bus įgyvendinama vykdant atitinkamų metų Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro valdymo sričių strateginius veiklos planus, KAS planavimo dokumentus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks teisės aktui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Programa įgyvendinama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, taip pat gali būti papildomai finansuojama kitomis teisėtai gautomis lėšomis, atsižvelgiant į valstybės finansines galimybes ir pateiktas aštuonerių metų laikotarpio finansavimo projekcijas, kurios nustatomos įvertinus galimas šalies BVP prognozes, infliaciją bei fiskalinę drausmę reglamentuojančių Europos Sąjungos ir nacionalinių teisės aktų nuostatas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo 5 straipsnio 4 dalimi, kuri nustato, kad Vyriausybė, pateikdama ilgalaikes valstybines saugumo stiprinimo programas, kartu pateikia informaciją apie kiekvienai programai įgyvendinti reikalingas lėšas, Programos 2 priede pateiktas detalus finansavimo poreikio iki 2030 m. planas. Pažymėtina, jog Programos 25 ir 31 punktuose nurodyta KAS finansavimo ambicija bei 2 priede pateiktas finansavimo poreikis neapima lėšų Programoje minimam divizijos karinio vieneto pajėgumui steigti bei infrastruktūrai, reikalingai NATO sąjungininkų pajėgų didinimui Lietuvoje iki brigados lygmens, užtikrinti (įskaitant papildomas lėšas, planuojamas skirti pagal Laikinojo solidarumo įnašo įstatymą) – vadovaujantis Valstybės gynybos tarybos 2023 m. gegužės 18 d. nutarimu Nr. V-39 „Dėl Lietuvos kariuomenės divizijos karinio vieneto vystymo“ bei Valstybės gynybos tarybos 2022 m. birželio 14 d. nutarimu Nr. V-29 „Dėl būtinos krašto apsaugos sistemos infrastruktūros plėtros ir kitų reikalingų priemonių, reikalingų skubos tvarka įgyvendinti NATO tarptautinio štabo pasiūlytas gynybos stiprinimo priemones Lietuvoje“, šiems poreikiams užtikrinti turės būti skiriamos papildomos valstybės biudžeto lėšos.

14. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: „ilgalaikės valstybinės saugumo stiprinimo programos“, „nacionalinio saugumo užtikrinimas“, „krašto apsaugos sistemos plėtra ir stiprinimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Papildomų pagrindimų ir paaiškinimų nėra.
